WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)
z dnia 2 grudnia 2004 r. *

W sprawie C-398/03

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym,

złożony przez Helsingin hallinto-oikeus (Finlandia), postanowieniem z dnia 22 września 2003 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 24 września 2003 r., w postępowaniu z powództwa:

E. Gavrielides Oy,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: K. Lenaerts (sprawozdawca), prezes izby, J. N. Cunha Rodrigues i K. Schiemann, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,
sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

* Język postępowania: fiński.

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 16 września 2004 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu E. Gavrielides Oy przez E. Gavrielidesa,

— w imieniu rządu greckiego przez K. Marinou i V. Kontolaimosa, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu rządu fińskiego przez A. Guimaraes-Purokoski, działającą w charakterze pełnomocnika,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez E. Paasivirtę, B. Doherty'ego i P. Aalta, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 23 września 2004 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Rady 90/642/EWG z dnia 27 listopada 1990 r. w sprawie ustalania najwyższych

dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w niektórych produktach pochodzenia roślinnego, w tym owocach i warzywach (Dz.U. L 350, str. 71), zmienionej dyrektywą Komisji 2000/42/WE z dnia 22 czerwca 2000 r. (Dz.U. L 158, str. 51, zwanej dalej „dyrektywą 90/642").

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu między spółką E. Gavrielides Oy (zwaną dalej „Gavrielides") a fińską administracją celną w następstwie decyzji, w których sprzeciwiła się ona wwozowi do Finlandii liści winogron przez Gavrielides.

Ramy prawne

3 Artykuł 1 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy 90/642 stanowi:

„Niniejsza dyrektywa stosuje się do produktów wyszczególnionych w załączniku I w kolumnie 1, których przykłady znajdują się w kolumnie 2, zarówno do produktów z wymienionej grupy, jak i ich części opisanych w kolumnie 3, o ile mogą zawierać określone pozostałości pestycydu".

4 Zgodnie z art. 3 ust. 1 akapit pierwszy dyrektywy 90/642:

„Produkty z tych grup lub, gdy to stosowne, części tych produktów, określonych w art. 1 nie zawierają, od czasu wprowadzenia ich do obrotu, wyższych poziomów pozostałości pestycydu niż te wymienione w wykazie określonym w załączniku II".

5 Załącznik I do dyrektywy 90/642 zawiera wykaz grup produktów oraz produkty określone w art. 1 tej dyrektywy.

6 W kolumnie pierwszej tego załącznika widnieje grupa owoców jagodowych i drobnych owoców. Wśród produktów należących do tej grupy wymienione są w kolumnie drugiej winogrona deserowe i do produkcji wina. Zgodnie z kolumną trzecią najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości pestycydów stosuje się do „całych owoców po usunięciu czapeczki i szypułek".

7 W kolumnie pierwszej tego załącznika znajduje się także grupa warzyw liściowych i świeżych ziół. Wśród produktów należących do tej grupy w kolumnie drugiej wymienione są zioła. Zgodnie z kolumną trzecią najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości pestycydów stosuje się do „całego produktu po usunięciu psujących się zewnętrznych liści, korzeni i ziemi (jeśli są)".

8 Załącznik II do dyrektywy 90/642 określa najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości pestycydów dla różnych produktów lub części produktów określonych w art. 1 tej dyrektywy. Wymienia się tam mianowicie w grupie owoców jagodowych i drobnych owoców winogrona deserowe i do produkcji wina, a także, w grupie warzyw liściowych i świeżych ziół, podgrupę ziół. Podgrupa ta zawiera wyliczenie produktów: trybula, szczypiorek, pietruszka naciowa, seler naciowy, jak również rubrykę „Inne".

9 W tym załączniku II określone są najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości chlorpiryfosu w odniesieniu do winogron deserowych i do produkcji wina w wysokości 0,5 mg/kg, a dla świeżych ziół w wysokości 0,05 mg/kg.

10 W tym samym załączniku określone są najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości fenarimolu w odniesieniu do winogron deserowych i do produkcji wina w wysokości 0,3 mg/kg, a dla świeżych ziół w wysokości 0,02 mg/kg.

11 Dyrektywa 90/642 została przetransponowana do prawa fińskiego w drodze decyzji nr 896/1999 ministerstwa handlu i przemysłu w sprawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w owocach, warzywach, zbożach, jajkach i produktach na bazie jajek.

12 Artykuł 3 ust. 1 tej decyzji odsyła w celu określenia najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów do załączonej do niej listy substancji. Wspomniana lista powtarza poziomy wymienione w pkt 9 i 10 niniejszego wyroku w odniesieniu do najwyższych poziomów pozostałości chlorpiryfosu i fenarimolu dopuszczalnych w przypadku, odpowiednio, winogron oraz świeżych ziół.

Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu i pytania prejudycjalne

13 Gavrielides zamierzała wwieźć do Finlandii w marcu 2002 r. partię rolad z liści winogron faszerowanych ryżem, a w lipcu 2002 r. partię liści winogron konserwowanych w solance.

14 Laboratorium fińskiej administracji celnej pobrało próbki tych produktów w celu dokonania pomiaru ich poziomu pozostałości pestycydów i wykryło w faszerowanych liściach winogron 0,28 mg/kg chlorpiryfosu, a w liściach winogron konserwowanych w solance 0,11 mg/kg chlorpiryfosu i 0,14 mg/kg fenarimolu.

15 Biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonej analizy oraz uwzględniając, że w celach zastosowania uregulowania w przedmiocie maksymalnych poziomów pozostałości pestycydów liście winogron należały do grupy warzyw liściowych i świeżych ziół, w ramach której powinny być one utożsamiane z ziołami, fińska administracja celna decyzjami z dnia 29 lipca oraz 12 sierpnia 2002 r. zakazała wwozu, wywozu, zatrzymania w celu odsprzedaży, oferowania do sprzedaży oraz wszelkiej innej formy zbywania tych produktów, na podstawie tego, że poziomy pozostałości pestycydów w próbkach pobranych z tych produktów przekraczały najwyższe dopuszczalne poziomy chlorpiryfosu i fenarimolu określone w odniesieniu do ziół.

16 Gavrielides wniosła do Helsingin hallinto-oikeus skargę o uchylenie wspomnianych decyzji fińskiej administracji celnej.

17 Stwierdziwszy, że uregulowania krajowe są identyczne z uregulowaniami wspólnotowymi w tym przedmiocie, Helsingin hallinto-oikeus uznał, że rozstrzygnięcie sporu w zawisłym przed nim postępowaniu zależy od odpowiedzi na pytanie, czy dyrektywa 90/642 powinna być interpretowana w ten sposób, że określa ona w sposób wiążący najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości chlorpiryfosu i fenarimolu w odniesieniu do liści winogron.

18. W braku orzecznictwa z zakresu postawionego pytania Helsingin hallinto-oikeus postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 1 ust. 1 dyrektywy Rady 90/642/EWG z dnia 27 listopada 1990 r. w sprawie ustalania najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w niektórych produktach pochodzenia roślinnego, w tym owocach i warzywach, z późniejszymi zmianami, powinien być interpretowany w ten sposób, że dyrektywę tę stosuje się do liści winogron?

2) W przypadku odpowiedzi twierdzącej:

a) Czy załącznik I do dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że liście winogron powinny być zaklasyfikowane do grupy produktów »Warzywa liściowe i świeże zioła«, zaś załącznik II w ten sposób, że liście winogron powinny być zaklasyfikowane pośród »Innych [ziół]«?

b) Do której grupy produktów i do której rubryki należy zaklasyfikować liście winogron, jeżeli nie powinny one być klasyfikowane pośród »Innych [ziół]«?".

Ocena Trybunału

19 Bezsporne jest, że liście winogron nie są wymienione ani w dyrektywie 90/642, ani w jej załącznikach.

20 Postawione przez sąd krajowy pytania sprowadzają się zasadniczo do kwestii, czy pomimo braku ich wymienienia dyrektywa 90/642 powinna być interpretowana w taki sposób, że stosuje się ją do liści winogron, a w przypadku odpowiedzi twierdzącej, do której grupy produktów i rubryki należy zaklasyfikować wymieniony produkt.

21 W tej kwestii należy podkreślić, że art. 1 ust. 1 dyrektywy 90/642, który definiuje zakres stosowania wspomnianej dyrektywy, określa jako „przykłady" produkty należące do grup wymienionych w załączniku I do tej dyrektywy. Ponadto

w załączniku II do tej samej dyrektywy pierwsza kolumna zatytułowana jest „Grupy i przykłady indywidualnych produktów, do których stosuje się najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości", a wiele grup i podgrup produktów wymienionych w tym załączniku zawiera na końcu wyliczenia produktów rubrykę „Inne".

22 Z powyższego wynika, że — jak utrzymują, wbrew głównym twierdzeniom Gavrielides i rządu greckiego, rząd fiński oraz Komisja Wspólnot Europejskich — sam fakt, że produkt nie jest wymieniony w załącznikach do dyrektywy 90/642, nie wyklucza stosowania wspomnianej dyrektywy w odniesieniu do tego produktu. Jednakże należy jeszcze rozważyć, czy ów produkt może zostać przypisany do produktu lub grupy produktów określonych wyraźnie w dyrektywie 90/642 w kontekście uregulowań w przedmiocie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów.

23 Taka ocena wymaga wzięcia pod uwagę głównego celu tej dyrektywy, który zgodnie z jej pierwszymi sześcioma motywami oraz z tym, co podkreślił rzecznik generalny w pkt 32 i 33 swojej opinii, polega na pogodzeniu, z jednej strony, konieczności skutecznej ochrony roślin i produktów roślinnych przed organizmami szkodliwymi i chwastami w celu zapewnienia plonów z produkcji roślinnej we Wspólnocie oraz wydajności w rolnictwie wspólnotowym, a z drugiej strony, konieczności ochrony zdrowia człowieka lub zwierząt oraz środowiska przed szkodliwym oddziaływaniem pestycydów.

24 W konsekwencji włączenie danego produktu niewymienionego w załącznikach do dyrektywy 90/642 do danej grupy lub podgrupy produktów w nich wymienionych zakłada, jak twierdzi Komisja w swoich uwagach na piśmie, że ten niewymieniony produkt powinien być uprzednio przedmiotem naukowej oceny opartej na wyważeniu dwóch wymogów określonych w poprzednim punkcie niniejszego wyroku, z której wynika, w świetle tego podwójnego wymogu, iż dozwolone jest stosowanie do takiego produktu najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów określonych dla tej grupy lub podgrupy produktów, do której przewiduje się jego przypisanie.

25 Konieczność wcześniejszej naukowej oceny potwierdzona jest w motywie trzynastym dyrektywy 90/642, według którego określenie obowiązkowych najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów „wymaga długotrwałych badań technicznych".

26 W odniesieniu do postępowania przed sądem krajowym należy podkreślić, że według informacji przedłożonych przez Komisję korzystne i niekorzystne oddziaływanie pestycydów na liście winogron nie było dotychczas przedmiotem żadnej naukowej oceny, tak że nie jest dozwolone zaklasyfikowanie tych liści ani w rubryce „Inne" podgrupy ziół w ramach grupy warzyw liściowych i świeżych ziół, jak chciał rząd fiński, ani do podgrupy winogron deserowych i do produkcji wina w ramach grupy owoców jagodowych i drobnych owoców, jak posiłkowo twierdził Gavrielides oraz rząd grecki.

27 W odniesieniu do przypuszczalnej możliwości przypisania liści winogron do podgrupy świeżych ziół dodać należy, że wspomniane liście wykazują w porównaniu z przykładami świeżych ziół wymienionymi w załącznikach I i II do dyrektywy 90/642, czyli trybulą, szczypiorkiem, pietruszką naciową i selerem naciowym, różnice pod względem morfologicznym, sposobu spożywania, warunków uprawy oraz narażenia na organizmy szkodliwe, które nie pozwalają — w obecnym braku podstaw naukowych — na stosowanie wobec nich najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów określonych dla świeżych ziół.

28 Na poparcie swoich argumentów rząd fiński powołał się na dokument zatytułowany „Klasyfikacja (drobnych) upraw niewymienionych w załączniku do dyrektywy Rady 90/642/EWG" [Classification of (minor) crops not listed in the Appendix of Council Directive 90/642/EEC], na którego str. 107 i 108 liście winogron utożsamione są ze świeżymi ziołami.

29 Wymieniony dokument stanowi załącznik do dokumentu orientacyjnego Komisji z dnia 22 lipca 1997 r. zatytułowanego „Wytyczne w sprawie zbierania danych dotyczących pozostałości, o których mowa w załączniku II, część A, pkt 6 oraz w załączniku III, część A, pkt 8 dyrektywy 91/414/EWG dotyczącej wprowadzenia do obrotu środków ochrony roślin" (Guidelines for the generation of data concerning residues as provided in Annex II, part A, section 6 and Annex III, part A, section 8 of Directive 91/414/ECC concerning the placing of plant protection products on the market).

30 Jednakże dokument powołany przez rząd fiński nie jest w stanie podważyć powyższej analizy.

31 W istocie, jak wynika ze wskazówek dostarczonych przez Komisję, dokument ten wyraża wyłącznie punkt widzenia służb Komisji, a nie Stałego Komitetu ds. Ochrony Roślin, który nie wypowiedział się dotychczas w tym przedmiocie. W konsekwencji proponowane utożsamienie nie opiera się na żadnej ocenie naukowej.

32 Oprócz tego, jak wskazuje tytuł dokumentu orientacyjnego z dnia 22 lipca 1997 r., do którego załączony jest powoływany dokument, wspomniane utożsamienie wpisane jest w precyzyjne ramy prawne, a mianowicie ramy dyrektywy Rady 91/414/EWG z dnia 15 lipca 1991 r. dotyczącej wprowadzenia do obrotu środków ochrony roślin (Dz.U. L 230, str. 1).

33 W załączniku I do tej dyrektywy zawarty jest wykaz substancji czynnych dopuszczonych w celu wykorzystania w środkach ochrony roślin. W odróżnieniu od dyrektywy 90/642 nie określa ona jednak najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości substancji czynnych, do których jest stosowana. Jak twierdzi Komisja

w swych uwagach na piśmie, dyrektywa 91/414 w art. 4 ust. 1 ustanawia zasadę uzależnienia wprowadzenia do obrotu środków ochrony roślin zawierających takie substancje od wcześniejszego zezwolenia właściwego Państwa Członkowskiego, które — jeżeli ustanowiło na okres przejściowy najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości — zobowiązane jest podać je do wiadomości Komisji w celu zbadania przez nią ich akceptowalności.

34 Na tym tle utożsamienie liści winogron ze świeżymi ziołami proponowane we wspomnianym w pkt 28 niniejszego wyroku dokumencie dotyczy, jak wynika z tytułu „Wytycznych", do którego wspomniany dokument jest załączony, przedstawienia, wraz z przedłożeniem dokumentacji w celu włączenia nowej substancji czynnej do załącznika I do dyrektywy 91/414 lub dokumentacji do celów wydania zezwolenia na wprowadzenie do obrotu środka ochrony roślin, informacji zgromadzonych podczas kontrolowanych prób, odnoszących się do zachowania się pozostałości danej substancji lub produktu w produktach, żywności i paszach poddanych działaniu środka lub na ich powierzchni, zgodnie z częścią A pkt 6 załącznika II oraz częścią A pkt 8 załącznika III do dyrektywy 91/414.

35 Utożsamienie to, przewidziane w kontekście dyrektywy 91/414 wyłącznie w celu zebrania informacji na temat wyników prób dotyczących zachowania się pozostałości substancji czynnych lub środków ochrony roślin na powierzchni żywności i produktów poddanych ich działaniu, nie może — w braku podstaw naukowych — zostać rozszerzone na dziedzinę, której dotyczy dyrektywa 90/642, czyli ustalanie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów.

36 Wynika z tego, że w kontekście dyrektywy 90/642 liście winogron nie mogą być utożsamiane ze świeżymi ziołami.

37 W odniesieniu do przypuszczalnej możliwości przypisania liści winogron do winogron trzeba jeszcze zaznaczyć, po pierwsze, że podgrupa „winogron deserowych i do produkcji wina" obejmuje, z jednej strony, „winogrona deserowe", a z drugiej strony, „winogrona do produkcji wina". Nie zawiera ona rubryki „Inne", co prowadzi do uznania, że wyliczenie produktów objętych tą podgrupą ma charakter wyczerpujący, stanowiący przeszkodę dla przypisania do niej innych produktów, takich jak liście winogron.

38 Po drugie, należy zauważyć, że w odniesieniu do grupy „owoców jagodowych i drobnych owoców", do której należą podgrupy „winogron deserowych i do produkcji wina", najwyższe dopuszczalne poziomy pozostałości pestycydów stosuje się do „całego produktu" według brzmienia kolumny trzeciej załącznika I do dyrektywy 90/642. Uściślenie to stanowi przeszkodę dla włączenia do tej grupy wyżej wymienionych produktów części rośliny, jak liście winogron, które byłyby odłączone od tych owoców jagodowych i drobnych owoców.

39 Po trzecie, za taką interpretacją przemawiają różnice istniejące między liśćmi winogron a winogronami. W istocie, poza znaczącymi różnicami w sposobie spożywania, oba produkty różnią się, jak podkreśla Komisja w swoich uwagach na piśmie, pod względem morfologicznym, a zatem także pod względem ich zdolności zatrzymywania pozostałości pestycydów, jak również pod względem warunków ich zbioru, a w konsekwencji, pod względem długości okresu ich narażenia na organizmy szkodliwe.

40 Z powyższego wynika, że w kontekście dyrektywy 90/642 liście winogron nie mogą być utożsamiane z winogronami deserowymi i do produkcji wina.

41 W świetle powyższych rozważań uznać należy, że dyrektywy 90/642 nie stosuje się do liści winogron.

42 W konsekwencji sądowi krajowemu należy udzielić odpowiedzi, że dyrektywy 90/642 nie stosuje się do liści winogron.

W przedmiocie kosztów

43 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Dyrektywy Rady 90/642/EWG z dnia 27 listopada 1990 r. w sprawie ustalania najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w niektórych produktach pochodzenia roślinnego, w tym owocach i warzywach, zmienionej dyrektywą Komisji 2000/42/WE z dnia 22 czerwca 2000 r. nie stosuje się do liści winogron.

Podpisy